

YAPI ELEKTRONİK SİSTEMLERİ VE TESİSATLARINA AİT MÜHENDİSLİK HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ'NİN UYGULANMASI

Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi
Elektronik Meslek Dalı Komisyonu

3458 Sayılı Mimarlık Mühendislik Hakkında Kanun'un 7. maddesi mühendislik mesleğinin tekel hakkını düzenlemiştir. Kanununun 1. maddesinde belirtilen belgelere sahip olmayanların mühendislik mesleği kapsamı içerisindeki işleri "Mühendis" unvan ve yetkisi ile yapmalarını yasaklanmış, 8. maddesi ile de aksi davranan kişilerin ile bu kişileri çalıştıranların 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmalarını hüküm altına almıştır.

Yasanın amacı; "mühendislik faaliyet konusu işlerin" sadece mühendisler tarafından yapılmasıdır. Bu anlamda Mühendislik bilgi ve birikimine sahip olduklarını mevzuatın gerektirdiği belgelerle kanıtlayamayanların mesleğin konusunu oluşturan işleri yapamamasının sağlanmasıdır. Mühendislik unvanının haksız olarak kullanımı tali niteliktedir.

Anayasa'nın 124. maddesi ile Kanunların uygulanmasını temin amacı ile idarelerin Yönetmelik düzenleyebileceklerini ve bu yönetmeliklerin hangilerinin Resmi Gazete'de yayınlanması gerektiğinin kanunla düzenleneceğini belirtmiştir. Anayasa 124. Maddesi "Yönetmeliklerin Kanunlara aykırı olamayacağını" hüküm altına almıştır.

Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik Bakanlar Kurulu'nun 27.11.2007 tarih ve 2007/12937 sayılı Kararı karar altına alınmış ve 19.12.2007 tarih ve 26735 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Binalarda bulunan yangın alarm ve güvenlik sistemlerinin "elektrik projelerinden ayrı olarak" projelendirileceğini ve bunların sorumluluklarının yüklenileceğini belirtmektedir. Keza aynı şekilde periyodik

bakımlarının yapılacağını bunda da sorumluluklarının kalifiye yetkili kişilerce yapılacağını belirtmektedir.

İmar Kanunu'nun 38. maddesi Elektrik Teknisyenlerini de belirli güç sınırları içerisinde yetkili olarak kabul etmiş ve tüm elektronik mevzuatı güç sınırlaması üzerinden kurgulanarak belirlenmiştir. Bu durumda Elektronik Mühendisliğinin tesisat yetkisi Elektronik Teknisyenliği ile eşitlenmektedir. Bu 3458 sayılı yasanın amacına aykırıdır.

Elektrik Mühendisi Odası tarafından hazırlanan **Yapı Elektronik Sistemleri ve Tesisatlarına Ait Mühendislik Hizmetleri Yönetmeliği** 01.07.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

YEST Yönetmeliği ile EMO tarafından Elektronik mevzuatı ayrıştırılmıştır. Keza aynı şekilde Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik ile de İmar Mevzuatında Elektronik grubu ayrıştırılmıştır. Bu durumda YEST Yönetmeliği'nde kabul edilen Mühendislik ilkeleri Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik içerisinde de kabul edilmeli ve buna göre düzenlemeler yapılmalıdır.

Yapılarda ve yapı çevresinde tesis edilecek elektronik sistemlerin keşif,proje, uygulama, işletme, kontrol, yapı elektronik sistemler ve tesisatı işletme sorumluluğu ve bakımına ilişkin elektrik- elektronik mühendisliği hizmetlerinin tanımlanması ve bu hizmetleri yürütecek yetkili mühendislerin görev yetki ve sorumlulukları ile bu hizmetlerin denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek Odamızın öncelikli görevidir. Dayanağını da, 6235 sayılı Türkiye

Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'ndan almaktadır.

Yönetmeliğin amacı; yapılarda ve yapı çevresinde tesis edilecek elektronik sistemlerin keşif, proje, uygulama, işletme, kontrol, yapı elektronik sistemler ve tesisatı işletme sorumluluğu ve bakımına ilişkin elektrik-elektronik mühendisliği hizmetlerinin tanımlanması ve bu hizmetleri yürütecek yetkili mühendislerin görev, yetki ve sorumlulukları ile bu hizmetlerin denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

Ancak bu yönetmeliği desteklemek ve yönetmeliğin içeriğini doldurulması amacıyla; **Yapı Elektronik Sistem ve Tesisatlarına Ait Mühendislik Hizmetleri İşletme Sorumluluğu Yönergesi** ile **Yapı Elektronik Sistemleri ve Tesisatlarına Ait Mühendislik Hizmetleri Uygulama Usul ve Esasları** çalışmaları yapılmıştır.

Yapılarda Elektronik Sistem ve Tesisatına ait güncel, içeriği günümüz şartlarını karşılayan mevzuat olmadığı gibi, bazı alanlarda hiçbir mevzuat olmadığı bilinmektedir. “Elektrik İç Tesisleri Yönetmeliği” dahi bu alan çözüm olamamaktadır. Yapı Elektronik Sistem ve Tesisatı mevzuatı kapsamında bulunan; **teknik emniyet sistemleri, yapılarda elektronik güvenlik sistemleri, Yapılarda Elektronik haberleşme sistemleri ve yapılarda konfora yönelik elektronik sistemler** gibi alanların bazılarında güncel mevzuat olmadığı gibi bazı alanların da hiçbir mevzuatı bulunmamaktadır. Keza yangın algılama ve alarm sistemlerine ait çok çalışılmasına rağmen EMO'nun müdahil olabildiği bir mevzuatımızın bulunmadığı, güvenlik elektroniğine ait yürürlükte bulunan bir mevzuatın olmadığı, elektronik haberleşme sistemlerine ait geçerli bir mevzuatın bulunmadığı ve konfora yönelik elektronik sistemlere ait mevzuatın bulunmadığı bir gerçektir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın denetiminde ve uygulamaya çalışılan Genel Teknik

Şartname gelişen teknolojik yapıda ihtiyacı karşılamadığı gibi çağın gerisinde kalmış, standartlardan ve günümüzün yapı sektörü çeşitliliği ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde değildir. Bu anlamda devletin dahi yetersiz kaldığı bu alanlarda EMO olarak var olabilmek, mevzuatları güncel ve yapılabilir kılmak önemli görevi olmalıdır.

EMO olarak sektörde kısır çekişmeler ve daralan iş alanlarını genişletmek, oda üyelerine yeni iş alanları açmak için “Yapı Elektronik Sistem ve Tesisatlarına Ait Mühendislik Hizmetleri İşletme Sorumluluğu Yönergesi” ile “Yapı Elektronik Sistemleri ve Tesisatlarına Ait Mühendislik Hizmetleri Uygulama Usul ve Esasları” çalışmalarının bir an önce tartışılıp hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Mevzuatına taraf olamadığımız veya hemen hemen hiç mevzuatı olmayan bu alanlarda EMO'nun var oluşunun sağlanması için bu tür mevzuatları oluşturmak ve taraflara bunları kabul ettirmesi çalışmalarına bir an önce başlanması gerekmektedir. EMO olarak kendi üyelerine özellikle de ileriki dönemlerde EMO ailesine katılacak yeni üyelere daha geniş alanlar tanımlanmış bir EMO inşasını sağlamak asli görevimiz olmalıdır.

Mevzuatları veya söz söyleyebileceği alanları sınırlı olan, konuya hakim olmayan veya sermayenin dikte ettirdiği mevzuatları mahkeme salonlarında doğru şekilde düzenlemeye çalışan, masa başında konusunda uzman olmayanlar tarafından hazırlanan mevzuatlara müdahil olmaya çalışmak EMO'nun enerjisini boşa harcamaktan ileri gitmemektedir. Hatta geçmişte yaşadığımız ve hatta yaşamaya devam ettiğimiz bu olayların bundan sonrada artarak devam edeceği muhakkaktır.

Bu çalışmaların sonuçlandırılması halinde EMO'nun önünün açılacağı, yeni alanlarda söz sahibi olmak için EMO olarak yeni çalışmaların başlama heyecanına kapılması

gerekmektedir. EMO önümüzdeki süreçte kısa ve uzun vadede; haberleşme ve iletişim elektroniği için; güç elektroniği ve endüstriyel elektronik için ve elektronik tasarımı ve üretimi konularında yönetmelik çalışmaları (Elektronik Ar-Ge ve Üretim Meslek Alanlarında), Otomasyon, Orta ve Yüksek Gerilim pano imalat ve tesisinde, Elektromanyetik Alan mevzuatı konularında çalışma yapmak hedefi içinde olmalıdır.

EMO olarak sadece Elektrik konulu bazı iş alanlarında söz sahibi olan, sadece SMM denetleyen kimliğinden çıkılıp, üye profilinin iş alanında söz sahibi olan, ücretli çalışan üyeleri için de mesleği tanımlayan, mevzuatı bulunmayan, tamamen sahipsiz iş alanlarının mevzuat boşluğunun doldurulması gerekmektedir.

YEST konum itibarıyla önemi giderek büyüyen bir ivme ile artmakta olan yapıların elektronik sistemleri, üzüldüklerime ki ülkemizde mühendisler eliyle gerçekleştirilmiyor. Projesi olmayan ya da proje niteliği taşımayan teknik içerikten yoksun birtakım eskiz benzeri çizimlerle üretilmek zorunda kalınan elektronik sistemler, yapının tamamlanması sonrası "akıl edilerek" ortaya konmaya çalışılıyor. Bir başka uygulama eksikliği de büyük paralar yatırılarak yapılan ve halkın yoğunlukla yaşam alanı olarak yararlandıkları hastane, alışveriş merkezi, endüstriyel yapılar, eğitim kurumları benzeri yapı tesislerinde işletme sorumlusu mühendis görevlendirmeleri tanımlı olmadığından, önemli can ve mal kayıplarına yol açmış olan yakın geçmişteki bazı olaylardan anlaşılacağı üzere konunun önemi açıkça görülmektedir:

- 26 Mayıs 2009; Bursa Şevket Yılmaz Devlet Hastanesi
- 05 Kasım 2011; Beylikdüzü 5M Migros
- 15 Ocak 2012; İznik'te büyük bir AVM
- 17 Temmuz 2012; İstanbul Polat Residans

- 12 Ağustos 2012; K.Maraş'ta bir tekstil fabrikası
- 18 Eylül 2012; Dilovası'nda bir kimya fabrikası
- 12 Nisan 2014 İzmir Çiğli Huzur evi
- 08 Ağustos 2015 İzmir Buca Huzur evi
- 21 Ağustos 2013 İstanbul Hastane
- 26 Eylül 2011 İstanbul Hastane yangınları aklımıza hemen gelenler.

Bu ve benzeri örnekleri daha da arttırabiliriz. Sözü edilen olaylar ülkemizdeki hastanelerle diğer pek çok yüksek risk içeren yapı yüksekliği ya da alanına bakılmaksızın kamunun kullanımına açık, dolayısıyla da kalabalık yaşam alanlarındaki yapı elektronik sistemleri ve tesisatları konusundaki eksiklikleri, bilimsel ve teknik anlamdaki denetim yoksunluğunu ortaya koymaktadır. Özellikle de kamuya ait yapılarda, özelleştirme ve taşeronlaşma süreçleri sonucunda yaşananlar ibret alınacak niteliktedir. Yetersiz koşullar, personel, malzeme, gereçler ve gene yetersiz eğitim ve denetimlerin sonuçları ortadadır. Bu noktada yapılanların insan odaklı değil de, kar temelinde şekillenen politikalar sonucunda oluştuğunu, yaşanan bu türden olaylar açıkça göstermektedir.

Bunların nedenleri; üretimden gelen hatalar, sabotaj veya personel hataları olarak ortaya çıksa da, sonuçta önemli ölçüde önce can, sonra da mal kaybına yol açtığını unutmamalıyız. Bu anlamdaki toplumsal bilinci geliştirmek, kamu yararına denetim yapan odamızın temel görevidir. Buralarda oluşan zararları ve kayıpları önlemenin yolu, güvenlikle ilgili riskleri ortadan kaldırmakla başlar. Bilinmesi gereken, yapıların elektronik sistemleri ile ilgili mühendislik hizmetleri yoluyla ortaya çıkacak maliyetin, ortaya çıkacak zararlardan daha çok olamayacağıdır. Bu maliyet yangın ya da daha başka yollardan gelişebilecek söndürme, kurtarma ve enkaz kaldırma işlemleri ile hiç bir bedelin karşılamayacağı can kayıplarından -

kesinlikle- daha az olacaktır. Bir bakıma, önlemenin ödemekten çok daha kolay ve daha ucuz olduğunu söylemek doğru bir önermedir.

Odamızın bu yönetmeliği çıkartmasıyla; sözünü ettiğimiz bu ve benzer yapıların asıl ya da yardımcı üstleniciliğini üstlenen tüzel kişiliklerin ücretli çalıştırdıkları meslektaşlarımızın mutlaka TMMOB'ne bağlı meslek odasına üye olması ve ilgili belgelerini edinmeleri anlamında önemli bir mesafe alınacaktır. Böylece yüksek riskli yapıların kamusal denetiminde çok önemli bir eksik giderilmiş olmaktadır. Acı veren olayların daha fazla yaşanmaması için, mühendislik bilim ve tekniği ile bilimsel esas ve standartlara uygun projelerin üretilmesi, uygulanması gerçekleştirilecektir.

Bizim görüşümüzce ilgili kurum ve kuruluşların özenle yaşama geçirmek zorunda oldukları hususlar şunlardır:

1. Yeni yapı üretimi veya mevcut yapılarda değişiklik gerektiren köklü onarım ve tadilat projelerinde mimari projeye uygun olmayan mekan ve işlevler yeniden oluşturulurken, hem elektrik, hem de elektronik sistemlerdeki değişen tesisat ve ekipmanların mutlaka yeni bir projeyle yapılmasının,
2. Projeler, diğer tüm yasal düzenlemelerin yanı sıra, yangın yönetmeliklerinde öngörülenlere uygun değilse yapıya ruhsat verilmeyeceği ifadesinin yer alması gereklidir. Yeni yapılan ya da proje tadilatıyla kullanım amacı değiştirilen yapılarda yönetmeliklerde öngörülen esaslara uygun üretimin yapılmadığının saptanması durumlarında, yapının kullanma/çalışma izninin verilmeyeceği açıkça belirtilmeli ve denetimlerinin de ısrarla yapılmasının,
3. Üretimleri tamamlanmış pek çok yapıda "yangın algılama ve uyarı ile

bunların güvenlik sistemleri" yoktur veya mevcutlar çeşitli nedenlerle çalıştırılmamaktadır. Bu sistemlerin kurulmasının ve çalıştırılmasının zorunlu hale getirilmesinin,

4. Can ve mal güvenliğinin yüksek öncelikli olduğu yapıların işletmelerine "Yapılarda Elektronik Sistem ve Tesisatı İşletme Sorumlusu Mühendis" zorunluluğu getirilerek, bunların tam zamanlı çalıştırılmalarının,
5. Kamu ve özel sektöre ait yapıların tüm donanımlarının kamu adına denetimlerini yapmak üzere TMMOB'ne bağlı meslek odaları eliyle, gereken sıklıkta denetimlerinin yapılması konularında mevzuat düzenlenmesinin,
6. Riskli yapıların yedek güç olarak kullanılan Kesintisiz Güç Kaynaklarının çalıştırılarak uygun sıklıktaki denetimlerinin yapılmasının,
7. Periyodik bakım anlaşması yoluyla gerekli denetimlerin yapılarak, savsanmasının önüne geçecek önlemlerin zaman geçirilmeden alınmasının,
8. Yangını henüz büyümeden önleme özelliği olan yangın duyargaları, bu niteliklere sahip yapıların pek çoğunda "sorun oluyor" gibi basit gerekçelerle çalıştırılmamaktadır. Mutlaka çalıştırılmalarının,
9. Öncelikle can, sonrasında ise mal kaybı olarak yaşanan üzücü her türlü olaya gereken tepkilerin zamanında verilmesini sağlayarak, yaptırımları yaşama geçirerek, gereken derslerin alınmasının,
10. Kent merkezlerindeki otoparkların çoğu, yeni binaların bodrum katlarında yer almaktadır. Buralarda yer alan yangın algılama ve hırsız alarmlarının önemli bir bölümü çalışmıyor ya da çalıştırılmıyor. Bu alanlardaki risklerin bertaraf edilebilmesi için çalıştırılmalarının,

11. Konu ile ilgili ve yürürlükte olan birçok yönetmelik savsanarak, uygulanmamaktadır. Bu yolla ortaya çıkan aksaklıkların, hızla giderilmesi ve geliştirilen yöntemlerle desteklenmelerinin,
12. Büyük miktarlarda paralar ödenerek kiralama ya da satın alma yoluyla edinilen yapılarda işletme sorumlusu bulundurulmadığından veya güncellenmiş bakım sözleşmeleri olmadığından, işlevsiz kalan görüntü ve uyarı sistemlerinin çalıştırılmaları önemlidir. Bu amaçla işletme sorumlusu mühendis pozisyonunun zorunlu kılınması,
13. “Akıllı Bina” nitelemesiyle çok yüksek bedellerle pazarlanmakta olan yapılardaki ilgili belgelerin kamu adına öngörülen sıklıkla denetlenmelidir. Yapı elektronik sistemlerinin varlığı ve bütünlüğü Odamız tarafından tüketiciyi koruma kapsamında değerlendirilmektedir.

Elektrik Mühendisleri Odası, yaşanan olumsuzluklar karşısında, “Yapılarda Elektronik Sistemleri ve Tesisatlarına ait Mühendislik Hizmetleri (YEST) Yönetmeliği”ni hazırlayarak konuya bir çözüm üretebilmeyi amaçlamıştır. Bu yönetmelikle, artık yapı elektronik sistemleri, mühendislik bilim ve tekniği ile tesis edilerek, bu tesislerin bütünlüğü, güvenliği ve sürekliliği sağlanmaktadır. Görevi kamu yararını gözetmek olan Odamız, bilim ve tekniğin gerekleriyle hazırlanmış bu yönetmeliğin hem güvencesi hem de meselenin takipçisi olacaktır.

Kısaca YEST olarak adlandırdığımız bu yönetmeliğin yayınlanması ile birlikte, ilgili kurum ve kuruluşlara etkin tanıtımı, sonrasında da uygulanması için gereken çaba meslek odamız tarafından gösterilecektir. Öncelikli olarak mimari ruhsat projelerinde “yapı elektronik sistem projeleri” nin de yer alması,

bunların uygulama usul ve esaslarının belirlenmesi ile yapılarda elektronik sistem ve tesisatları işletme sorumlusu bir mühendisin görevlendirilmesi konularında Odamız üstüne düşenleri mutlaka yapacaktır.